

Motion till riksdagen

1988/89: Sf265

av Martin Olsson (c)

Folkpensionärernas marginaleffekter

Inga andra grupper i vårt samhälle torde ha så höga marginaleffekter, alltså ökade skatter och minskade bidrag, på inkomstökningar som folkpensionärer med låg eller genomsnittlig pension. För dem med pensioner under drygt 94 000 kr. uppgår nämligen den samlade marginaleffekten till nära eller – i vissa inkomstlägen – över 100%. Hela eller praktiskt taget hela inkomstökningen går alltså för dessa pensionärer bort i ökad skatt, på grund av att både deras extra avdrag och kommunala bostadstillägg, KBT, är inkomstrelaterade.

Om dessa pensionärer lyckats skaffa sig besparingar trots att de haft låga inkomster – vilket leder till låga pensioner – drabbas de av skatteskärpningar och minskat KBT även på grund av sina besparingar. Även om reglerna för avtrappning av det extra avdraget på grund av förmögenhet mildrades genom höstens proposition 1988/89:46 och därav följande riksdagsbeslut (1988/89:SkU4) kvarstår alltså principen att en folkpensionär med pension under drygt 94 000 kr. drabbas av en skatt som kan betecknas som en extra förmögenhetsskatt utöver den vanliga förmögenhetsskatten.

Även de nya reglerna är sådana att marginaleffekten – skatt och minskat KBT – på en ränteinkomst för en sådan pensionär är långt över 100%. Detta resultat uppstår eftersom både besparingen och den därav uppkomna räntan leder till minskning av det extra avdraget och av KBT. Vi har alltså ett skattesystem som straffar dem som trots låga inkomster lyckats spara ihop en del till ålderns dagar.

Liksom övriga inkomsttagare måste enligt min mening även folkpensionärer med låga eller medelstora pensioner få skatteregler som stimulerar – i stället för att straffa – sparsamhet och strävan att öka sina inkomster och över huvud taget att planera sin ekonomi.

Vad gäller avtrappning av det extra avdraget och KBT på grund av besparingar föreslog skatteutskottet och beslutade riksdagen om en ändring jämfört med regeringens förslag. Riksdagsbeslutet innebär nämligen att förmögenhetsvärde som är bundet i boende – eget hus eller bostadsrätt – och som understiger 400 000 kr. skall undantas när såväl det extra avdraget som KBT beräknas. Denna reform är en förbättring men medför bl.a. att den som på grund av ålder eller flyttning måste sälja bostaden för att sedan hyra lägenhet drabbas av betydande skattechöjning när besparingarna frigörs. Även om riksdagsbeslutet var ett framsteg måste det enligt

min mening vara självklart att förmögenhetsprövningen helt skall avskaffas så snart som möjligt, vilket för det extra avdraget är fr. o. m. 1990 års taxering och för KBT fr. o. m. den 1 juli i år.

Det bör vid bedömning av dessa frågor observeras att de nya arvsreglerna som ger änkan/änklingen rätt att behålla boet kommer att leda till att förhållandevis fler ensamstående pensionärer når upp till en förmögenhet som leder till att det extra avdraget avtrappas och skatten därigenom höjs.

Även när det gäller det extra avdragets avtrappning på grund av ökad inkomst måste en ordentlig omläggning ske för att marginaleffekterna skall bli rimliga och inte som nu nära eller t.o.m. något över 100% tillsammans med påverkan på KBT.

Som framförs i andra centernmotioner är den bästa – och kanske enda – lösningen att införa en grundpension som har tillräcklig nivå för att vid tillämpning av de ordinarie inkomstskattereglerna, nettoinkomsten skall bli minst lika stor som den är för dem som nu har lägsta pensionsnivå. I avvaktan på genomförande av en så omfattande reform – och särskilt om riksdagsmajoriteten motsätter sig centerförslaget – måste snarast möjligt prövas och läggas fram förslag syftande till att ge rimliga marginaleffekter för alla folkpensionärer.

Vad gäller först det extra avdraget måste övervägas hur reglerna för detta skall ändras för att marginals-katten skall begränsas. En möjlighet är att alla inkomster utöver folkpension, pensionstillskott och ATP undantas från att påverka avdraget. Andra möjligheter, men som får något mindre effekt, är att undanta vissa inkomster eller inkomster upp till visst belopp från prövning. Med hänsyn till frågans komplexitet bör riksdagen begära att regeringen skyndsamt låter pröva frågan och återkomma med förslag så snart som möjligt. Det kan tilläggas att eftersom folkpensionärerna i denna inkomstnivå redan nu nästan enbart betalar kommunalskatt kan ett genomförande av finansministerns riktlinjer för skatteutredningen, RINK, inte nämnvärt påverka deras marginals-katt. Det finns därför ej skäl att avvakta RINK:s arbete innan en översyn av reglerna om det extra avdraget påbörjas.

Vad sedan gäller KBT måste även reglerna för detta omarbetas för att den samlade marginaleffekten skall bli rimlig. Som jag redan nämnt bör KBT ej längre få påverkas av pensionärens besparingar. Dessutom bör en översyn företas av reglerna för KBT för folkpensionärer i syfte att begränsa marginaleffekterna. Detta utredningskrav framförde jag i höstas i min motion 1988/89:Sk22, yrkande 2, vilket tillstyrktes av ett enigt socialförsäkringsutskott, som i sitt yttrande (1988/89:SfU2y) till skatteutskottet föreslog att skatteutskottet skulle hemställa " – – att riksdagen med anledning av motion Sk22 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om behovet av översyn av KBT-reglerna". Tyvärr följdes inte detta förslag upp av skatteutskottet, varför jag nu återkommer med kravet.

Regeringen föreslog och riksdagen beslutade i höstas att arbetsinkomst av tjänst inte längre skall påverka folkpensionärens rätt till KBT. Förslaget var framlagt av arbetsmarknadspolitiska skäl. Några rättviseskäl för att på

detta sätt minska marginaleffekterna nämndes inte i propositionen. Förvä-
nande var att inte även inkomst av jordbruk och rörelse undantogs från att
påverka KBT såsom bl. a. krävdes i centerns partimotion. Skatteutskottet
(1988/89:SkU4) avgav i sin motivering för avslag bl. a. att det fanns "skäl
att förhålla sig avvaktande" till detta krav.

Riksdagen bör nu enligt min mening inte längre förhålla sig avvaktande
utan besluta att även dessa inkomster undantas från att påverka KBT för
pensionärer och att denna ändring, liksom den i höstas beslutade, träder i
kraft den 1 juli i år.

Trots folkpensionärernas i särklass höga marginalsatser förekom det
knappast någon debatt i riksdagen om detta förrän jag hösten 1987 ställde
interpellation 1987/88:140 och genom redovisning av ett autentiskt fall
påvisade vilka skattekonsekvenser sparande kan ha för en folkpensionär.
Jag vill hänvisa till denna interpellation liksom till motion 1987/88:Sk309
och nyss nämnda motion 1988/89:Sk22, i vilka jag både redovisat konse-
kvenserna av gällande regler och framfört krav på ändringar.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen beslutar att avtrappningen av folkpensionärernas
extra avdrag på grund av förmögenhet avskaffas fr. o. m. 1990 års
taxering.¹]

[att riksdagen hos regeringen begär skyndsam översyn av och
förslag till ändrade regler för avtrappning av folkpensionärernas
extra avdrag på grund av ökande inkomst i syfte att begränsa margi-
naleffekterna.¹]

1. att riksdagen beslutar att avtrappningen av folkpensionärernas
kommunala bostadstillägg, KBT, på grund av förmögenhet avskaf-
fas fr. o. m. den 1 juli 1989.

2. att riksdagen beslutar att avtrappningen av folkpensionärernas
kommunala bostadstillägg, KBT, på grund av inkomst av rörelse
eller jordbruksfastighet avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1989.

3. att riksdagen hos regeringen begär skyndsam översyn av och
förslag till ändrade regler för avtrappning av folkpensionärernas
kommunala bostadstillägg, KBT, i syfte att begränsa marginaleffek-
terna.

Stockholm den 19 januari 1989

Martin Olsson (c)

¹ 1988/89: Sk357